

## Bečke teze o jezičkoj politici –

### 11 + 1 zahtjeva za jačanje društvene participacije

Bečke teze o jezičkoj politici pripremila je internacionalna grupa stručnjaka (vidi [Link](#)) uoči XVII Internacionalnog kongresa nastavnica i nastavnika njemačkog jezika u Beču ([IDT 2022](#)). Teze su predstavljene na kongresu IDT 2022 i usvojene na završnoj ceremoniji 20. avgusta 2022. godine. Namijenjene su politici i stručnjacima. Prate moto Kongresa [\\*mit.spache.teil.haben](#) (\*učestvovati.kroz.jezik)

Najviši cilj učenja i podučavanja jezika i jezičkog obrazovanja povezanog sa stručnim učenjem je razvijanje diskursne kompetencije koja omogućava i jača odgovorno učestvovanje u procesima odlučivanja i ravnopravnu društvenu participaciju.

1. Učenje njemačkog jezika odvija se u **višejezičnom društvu**. Učenici i učenice u proces učenja unose vlastita višejezična i višekulturna iskustva i kompetencije koje treba uvažavati. Jezička politika koja cijeni društvene i individualne resurse te globalne i regionalne perspektive i datosti trebala bi to podržavati. Jezička i kulturna heterogenost društva mora se odražavati u oblikovanju nastavnih materijala, u kurikulumima i nastavnim planovima i programima, odabiru nastavnih sadržaja, kao i u obrazovanju, usavršavanju i istraživanju.
2. **Internacionalnu saradnju** potrebno je finansijski i strukturno pojednostaviti i poticati. Takva je saradnja naročito uspješna kada su sve strane ravnopravne i kada se temelji na otvorenoj i transparentnoj razmjeni, za što su potrebni odgovarajući okvirni uslovi. Posebnu podršku i priznanje zaslužuju stručna udruženja koja se bave njemačkim kao stranim ili kao drugim jezikom kako bi kroz svoj osnaženi položaj mogla ispuniti zadatke umrežavanja i prenošenja svoje ekspertize.
3. Misao vodilja u učenju i poučavanju njemačkog jezika mora biti ideja **osnaživanja**, odnosno razvijanja jezičke kompetencije koja se od početka temelji na samostalnom daljnjem učenju i društvenoj participaciji i na radnom mjestu. Na različite interese i potrebe učenika i učenica treba odgovoriti raznovrsnom ponudom usmjerenom upravo na zadovoljavanje tih potreba. Učenici i učenice nisu „ljudski resursi“, nego njihovo ljudsko dostojanstvo treba štititi i uvažavati. To vrijedi i za nastavu stručnog njemačkog jezika i za obrazovanje odraslih, kao i za učenje i podučavanje jezika općenito.
4. Jezički repertoari mogu omogućiti učestvovanje u društvenim procesima. Jezičko obrazovanje u kontekstu migracija stoga se mora orijentisati prema **stvarnim životnim okolnostima migranata** i njihovim potrebama u poslovnom i svakodnevnom životu. Znanje jezika mora se odvojiti od pitanja dozvole boravka te se ne smije zahtijevati kao glavni preduslov na tržištu rada ili za primanje socijalne pomoći. Jezik se ne smije zloupotrebjavati kao instrument diskriminacije.
5. **Nastava njemačkog jezika u školama** širom svijeta mora se osmisliti tako da **sveukupni jezički repertoar** učenika i učenica služi kao resurs te da je učenje jezički povezano sa učenjem stručnih sadržaja i prenošenjem općih kompetencija. Kurikulumi tj. nastavni planovi i programi i ishodi učenja moraju se formulirati u skladu s tim, a jezik i jezičko obrazovanje moraju se odvijati **kontinuirano** od predškolskog obrazovanja do završetka školovanja.

6. U području visokoškolskog obrazovanja potrebno je dodatno razvijati i jačati **programe stipendiranja i finansiranja istraživanja** uz podršku države s ciljem povećanja mobilnosti i mogućnosti saradnje studenata, nastavnika i istraživača, što značajno doprinosi uspješnom učenju jezika. Bez obzira na njihove socioekonomske uslove potrebno im je omogućiti pristup željenim studijskim programima i istraživanjima, posebno za boravak u zemljama njemačkog govornog područja.
7. **Istraživanja** se ne smiju naplaćivati ili ograničavati (obrazovnom) politikom. Potrebno je osigurati **slobodu i raznovrsnost** istraživanja predmeta njemački kao strani jezik/drugi jezik. Obrazovna politika mora prepoznati rezultate istraživanja u području njemačkog kao stranog jezika/drugog jezika i implementirati ih uz odgovarajuće mjere. Potrebno je jačati transdisciplinarnu i internacionalnu saradnju u istraživanju, kao i otvaranje naučne komunikacije prema globalnoj stručnoj zajednici i široj javnosti.
8. **Nastavnice i nastavnici** širom svijeta moraju imati **pristup kvalitetnim ponudama sticanja kvalifikacija** koje zadovoljavaju visoke standarde i uzimaju u obzir aktuelna dostignuća u području predmeta i regionalne i institucionalne razlike u pojedinim kulturama podučavanja i učenja. Različiti finansijski preduslovi ne smiju predstavljati prepreku. Učestvovanje u kvalifikacijskim procesima treba svim mogućim sredstvima podsticati, priznati i cijeniti u profesionalnom kontekstu.
9. Potrebno je poboljšati **uslove rada nastavnica i nastavnika** u školama i vanškolskim ustanovama. Potrebno je osigurati odgovarajuću finansijsku naknadu za rad, uravnotežen broj sati nastave i vremena za pripremu i samoevaluaciju nastave, kao i zapošljavanje na duži period i mogućnosti za sticanje daljih kvalifikacija.
10. **Digitalizacija** je otvorila mnoštvo novih mogućnosti za učenje i podučavanje jezika, npr. u nastavi, samostalnom učenju i virtualnoj učionici. Digitalizacija također olakšava internacionalnu saradnju u području istraživanja i jezičke politike. Međutim, digitalni sadržaji ne mogu zamijeniti razmjenu na sastancima uživo i ne smiju dovesti do smanjivanja ljudskih resursa. Da digitalizacija ne bi dodatno pogoršala postojeće razlike, mora se svima osigurati pristup digitalnom svijetu, npr. u obliku odgovarajuće tehničke opreme i mogućnosti usavršavanja.
11. Učenje njemačkog jezika trebalo bi shvatiti kao jezičko obrazovanje koje uključuje estetsko i kulturno-refleksivno učenje i omogućava rasprave o održivom načinu života, ljudskim pravima i ravnopravnosti polova. Učenje jezika treba razvojem diskursne kompetencije jačati **kulturu mira i nenasilja** te uvažavanje kulturne raznolikosti. Time učenje jezika doprinosi **održivom razvoju** i jačanju kosmopolitskog stava.

**Jezička politika** mora se etablirati kao **samostalna oblast politike** i ravnopravno pozicionirati u raspravama s drugim oblastima politike, a ne smije se više tretirati samo kao međusektorsko pitanje. Etabliranje i oblikovanje jezičke politike kao samostalne oblasti politike jeste zadatak pojedinačnih država, nadnacionalnih i nevladinih institucija i mreža i uvijek se temelji na društvenoj i individualnoj višejezičnosti i s ciljem učestvovanja.